

LEMPÄÄLÄ
Vanhan Akaa-Tampere-tien linjan
tarkkuusinventointi
Sääksjärven torikorttelin
asemakaavamuutoksen kohdalla
ja Pitkäahteentiellä
2025

Juuso Koskinen

Tilaaja: Lempäälän kunta

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Tarkkuusinventointi	4
Lähteet	5
Kuvat.....	6

Kansikuva: Vanhan Akaa-Tampere -tien linjan kohdalla oleva Pitkäahtentie etelään kuvattuna.

Perustiedot

Alue: Noin 500 m pitkä osuus vanhan Akaa–Tampere-tien linjaa Lempäälässä, nykyisen Pitkäahtentien, Paloaukean kohdilla ja vierustoilla.

Tarkoitus: Selvittää onko suunnitellun asemakaavamuutoksen alueella vanhan Akaa-Tampere-tien käytöstä poistuneita osia, jotka olisivat kiinteitä muinaisjäännöksiä (sm) tai käytössä olevia osia, jotka pitäisi suojella muuna kulttuuriperintökohteena (S).

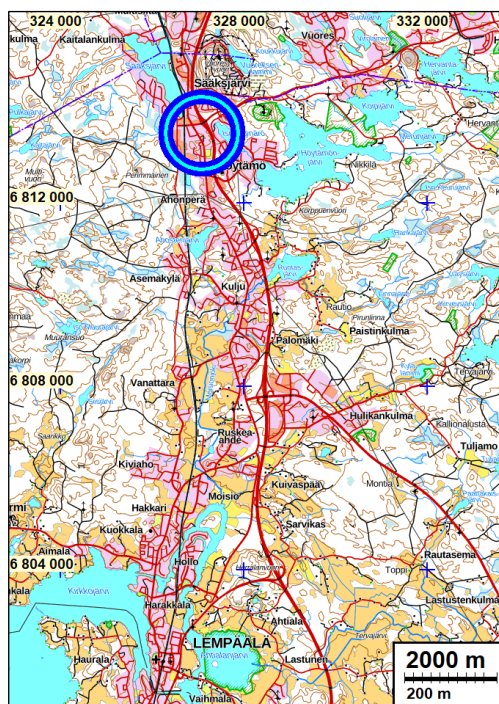
Maastotyö: 27.5.2025

Tilaaaja: Lempäälän kunta

Tutkimukset: Koskinen 2023 inventointi

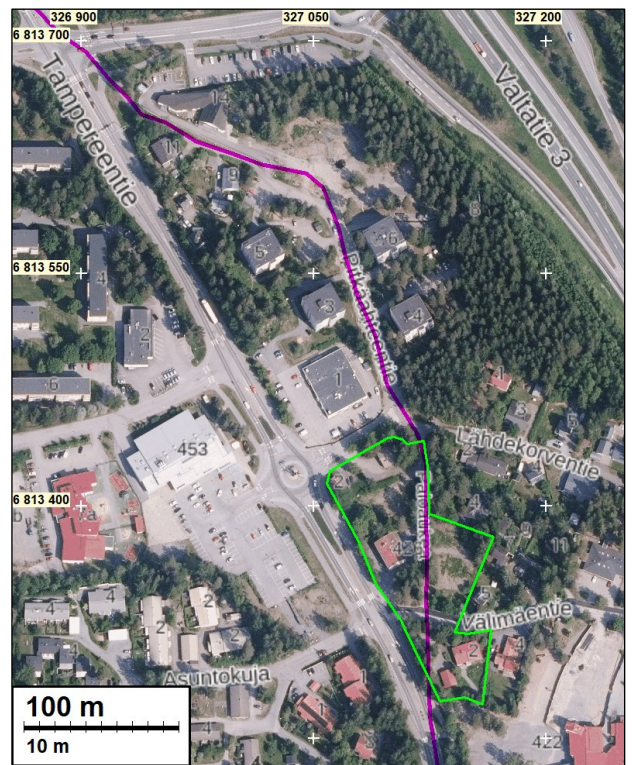
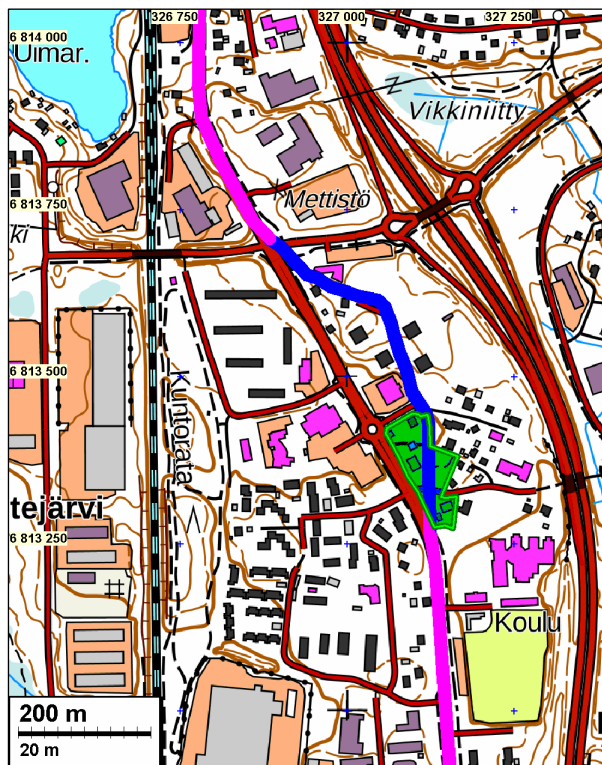
Tekijät: Maastotyö Juuso Koskinen ja Joel Karhapää, raportti Juuso Koskinen.

Tulokset: Asemakaavamuutoksen alueella tai sen pohjoispuolisella, tarkkuusinventoinnissa tutkitulla, alueella ei ole arkeologisesti suojeltavia teitä tai teiden jäännöksiä.

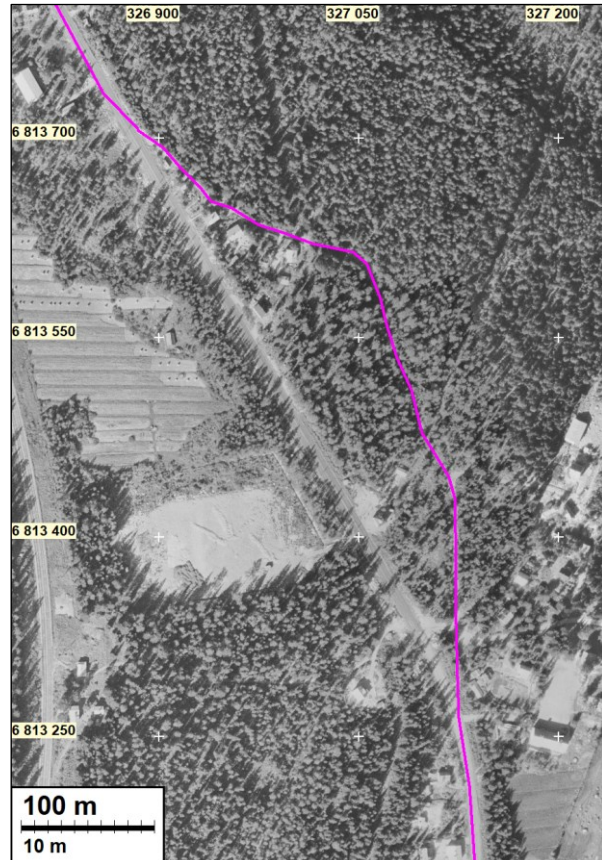

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN- ja N2000-järjestelmissä. Kartat ja ilmakuvat ovat Maanmittauslaitoksen aineistoista 5/2025, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 5/2025. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella. Kuvaajat: J. Koskinen & J. Karhapää.

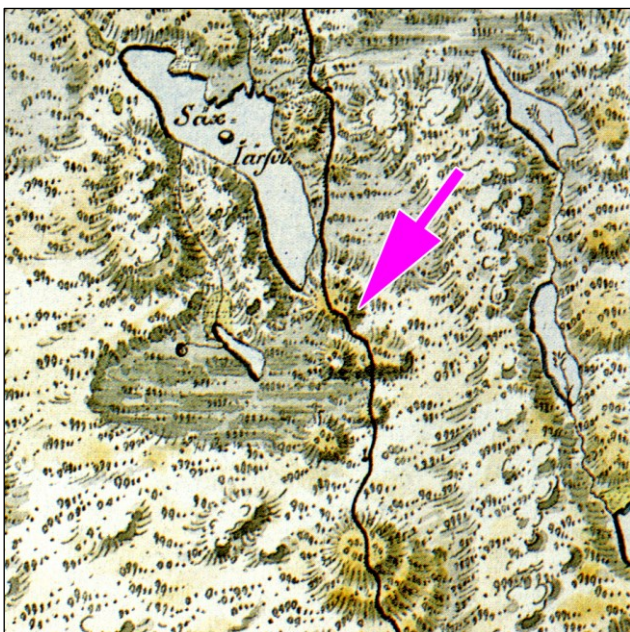
Kartat

Suunnitellun asemakaavamuutoksen alue kartoissa vihreällä ja vanhan Akaa-Tampere-tien linja sinipunaisella viivalla. Vasemmassa kartassa sinisellä tielinjan maastossa tarkastettu osa.

Vasemmalla: Sinipunaisella viivalla vanhan Akaa-Tampere-tien linjaus vuonna 1955 otetussa ilmakuvassa. Oikealla: Tutkittu tielinja 1946 otetussa ilmakuvassa.

Vasemmalla ylhäällä: Tutkitun tienlinjan osan sijainti vuonna 1912 laaditulla senaatin kartalla. Ylhäällä: Sijainti vuodelle 1842 kirjatulla pitäjänkartalla. Vasemmalla: Sijainti 1776–1805 laaditulla kuninkaan kartastolla.

Tarkkuusinventointi

Lempäälässä on suunnitteilla Sääksjärven torikorttelin asemakaavan muutos (1112). Alueellinen vastuumuseo, eli Pirkanmaan maakuntamuseo, antoi kaavahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausunnon (14.01.2025 DIAR: 1057/2024), jonka mukaan piti selvittää onko kaaavan alueella ns. Hiidentiestä tiettävästi periytyvän vanhan Akaa-Tampere-tien suojeltavaksi katsottavia osia. Lempäälän kunta tilasi työn Mikroliitti Oy:ltä. Juuso Koskinen ja Joel Karhapää tekivät maastotyön, tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa 27.5. 2025.

Vanha Akaa–Tampere-tie periyty tiettävästi uuden ajan alun Hiidentiestä, joka johti Hämeenlinnasta Akaan ja Lempäälän kautta Tammerkoscalle. Asemakaavahankkeen kohdalla ja muualla

Lempäälän pohjoisosassa vanhan tielinjan kulkua on selvitetty Sääksjärven osayleiskaavan täydennysinventoinnissa 2023 (Koskinen). Vanhan tien linjaus paikannettiin vuosina 1776–1805 laaditun kuninkaankartaston, vuodelle 1842 kirjatun pitäjänkartan, 1912 laadittujen senaatin karttojen ja maanmittauslaitoksen asemoiman, vuonna 1955 otetun, ilmakuvaan perusteella.

2025 tarkkuusinventoitu osuus tielinjasta alkaa pohjoisessa Tampereentien ja Sääksjärventien risteykseltä. Siitä kaakkoon vanhan tielinjan kohdalla on sorapäälysteinen kevyen liikenteen väylä, joka vaihtuu noin 110 m päässä muokatuksi sorakentäksi. Tästä noin 150 m etelään alkaa tielinjan kohdalla oleva asfalttipäälysteinen autotie, eli Pitkäahteen tie. Pitkäahteen tien ja Lähdekorventien risteykseltä vanha tielinja kulkee etelään, ja sen kohdalla on sorapäälysteinen Paloaukea-niminen tie. Noin 120 m päässä etelässä Paloaukea päättyy poikittain kulkevaan Välimäentiehen. Vanhan tien linja kulkee tästä etelään vielä noin 40 m maansiirron muokatun omakotitalon pihamaan kohdalla ja yhtyy sitten takaisin Tampereentiehen.

Tutkittu tielinja on siis melkein koko pituudeltaan käytössä olevaa tietä, josta mahdollisen Hiidentien tai muun arkeologisesti mielenkiintoisen tievaiheen kerrokset ovat hyvin todennäköisesti kokonaan sekoittuneet ja tuhoutuneet nykyaikaisen tienpidon sekä parantelun myötä. Linjan kohdalla ei ole esimerkiksi suonylityksiä tai muunlaisia kohtia, joissa saattaisi olla säilyneenä puu- ja/tai kivirakenteita. On myös mahdollista, ettei keskiaikaisen ja uuden ajan alun Hiidentien linja ole kulkenut asemakaavamuutoksen alueella tai muuallakaan tutkitulla kohtaa, vaan tielinja on siirtynyt siihen myöhemmin. Vanhin tielinjaa kuvaava karttalähde, kuninkaan kartasto, on peräisin vasta uuden ajan lopulta ja aikaisimmat lähteet, joiden perusteella linja voidaan tarkalleen asemakaavamuutoksen kohdalle paikantaa, ovat vasta 1900-luvulta peräisin olevat senaatin kartta ja ilmakuvat. Tielinjan liepeet katsottiin läpi noin 20 m etäisyydelle, eikä käytöstä poistuneita aiempia tiejäänöksiä näkynyt. Tutkitun tielinjan käytössä olevia osia ei siis ole tarkoituksenmukaista suojella arkeologisesti muuna kulttuuriperintökohteena (S), eikä sen ympäristöstä löytynyt käytöstä poistuneita tiejäänöksiä, jotka olisivat kiinteitä muinaisjäänöksiä (sm).

19.6. 2025

Juuso Koskinen,
Mikroliitti Oy.

Lähteet

Alanen, T. & Kepsu, S. 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. SKS.

Lempäälän pitäjänkartta 1842. Maanmittauslaitos.

Senaatin kartta. Rivit XIX ja XX, lehdet 24 ja 25, 1912. Maanmittauslaitos.

Koskinen, J. 2023. Lempäälä – Sääksjärven osayleiskaava – arkeologinen täydennysinventointi. Mikroliitti Oy.

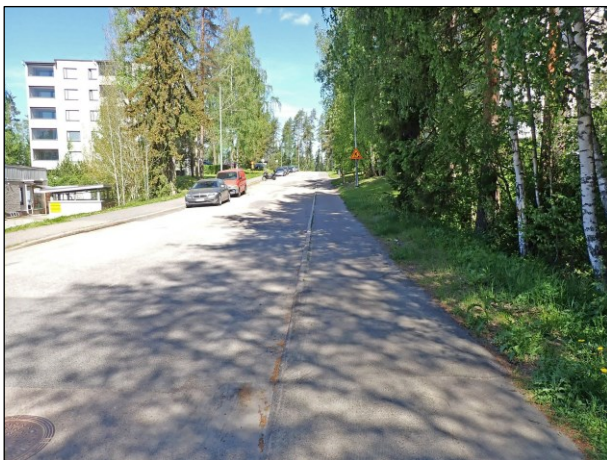
Kuvat

Vasemmalla: Vanhan tielinjan pohjoispää, nykyisen Tampereentien ja Sääksjärventien risteyksen luona, luoteeseen kuvattuna. *Oikealla:* Kuva samasta kohdasta kaakkoon vanhan tien linjaa pitkin.

Vasemmalla: Tielinjan maasto Pitkäahteentien pohjoispäässä olevan muokatun sorakentän pohjoispuolella. Kuvattu koilliseen, vanhan tien linjaa pitkin. *Oikealla:* Kuva samasta kohdasta kaakkoon, kohti Pitkäahteentien pohjoispäätä.

Vasemmalla: Tielinja Pitkäahteentien, Lähdekorventien ja Paloaukean risteyksestä pohjoiseen kuvattuna. *Oikealla:* Kuva Paloaukean pohjoispäästä pohjoiseen, eli Pitkäahteentielle päin.

Vasemmallla: Paloaukea etelään kuvattuna. *Oikealla:* Tielinja kuvattuna pohjoiseen Paloaukean ja Välimäentien risteykseltä.

Vasemmallla: Paloaukean eteläpuolella oleva kohta, jossa vanha tielinja kulkee omakotitalon pihan läpi. *Oikealla:* Tutkitun tielinjan eteläpää Tampereentiellä. Kuva luoteeseen.